

УДК 811.111-26

Панова К. – ст. гр. 411-АН

*Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради*

**МОВНОЛІНГВІСТИЧНІ ЗАСОБИ СТВОРЕННЯ
ЛІНГВОКУЛЬТУРНОГО ОБРАЗУ ІДЕАЛЬНОГО ГЕРОЯ (НА
МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ Я. ФЛЕМІНГА)**

Науковий керівник: к.ф.н., доцент Пікалова А.О.

Panova K.

*Municipal establishment "Kharkiv Humanitarian and Pedagogical Academy"
Kharkiv regional council*

**LINGUISTIC MEANS OF CREATION OF THE LINGUACULTURAL
IMAGE OF THE IDEAL HERO (ON THE MATERIAL OF
Y. FLEMING'S CREATIVE WORKS)**

Supervisor: c.ph.s., docent Pikalova A.O.

Ключові слова: лінгвокультурологія, лінгвокультурний образ, ідеальний герой
Key words: cultural linguistics, linguocultural image, ideal hero

Мовознавство як дисципліна пронизане культурно-історичним змістом, так як своїм предметом має мову, яка є умовою, основою та продуктом культури. Ідея вивчення культури через мову, оскільки мовний матеріал є найбільш вагомим, часто самодостатньою інформацією про світ і людину в ньому, набула в останні роки все більшого розповсюдження. Про вивчення культури через мову писали у своїх працях М. Ф. Алефіренко, В. В. Воробйов, Л. О. Городецька, В. В. Іванов, В. Т. Клоков, В. М. Телія, В. М. Топоров та ін. Актуальність дослідження обумовлюється необхідністю системного багаторівневого вивчення образу людини в мові, а також значимістю багатоаспектного комплексного аналізу різнорівневих одиниць, що створюють мовну і концептуальну картини світу. До таких когнітивних утворень, поза всяким сумнівом, належить і образ «ідеальний герой».

Одним з провідних напрямів мовознавства в кінці ХХ – початку ХХІ століття стало лінгвокультурне моделювання мовної свідомості та комунікативної поведінки. Типізована в культурологічному аспекті мовна особистість є лінгвокультурним типажем, тобто узагальненим уявленням про людину на основі релевантних об'єктивних соціально значимих етно- і соціоспецифічних характеристик поведінки таких людей [Ярмахова Е.А. Лінгвокультурний типаж «англійський чудак»: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук: 10.02.19 «Теория языка» / Е.А. Ярмахова. – Волгоград, 2005. – 22 с.].

Особливо цікавим видається аналіз лінгвокультурного образу «ідеального героя», саме на прикладі Джеймса Бонда Я. Флемінга. Велика Британія усвідомила і прийняла «Бондіану» і її героя як знакове культурне явище ХХ століття. Роман англійського письменника Яна Флемінга «Казино Рояль», перший з майбутньої «бондіани», був опублікований 65 років тому, 13 квітня 1953 року у Великобританії. Багато в чому письменник створював героя за своєю подобою, у всякому разі за

подобой людини, якою бачив себе у мріях. Зрозуміло, що Бонд - збірний образ ідеального британського розвідника.

Розглянемо механізми зародження художнього образу і його втілення засобами мови в тексті оригіналу. Процес зародження художнього образу багато дослідників зв'язують із здібностями нашої свідомості відображати отриману інформацію, залишаючи її в пам'яті у вигляді картинки, нерідко зміненої і зрозумілої тільки індивідові. Очевидно, що матеріальним вираженням індивідуально-авторського образу є слово, його значення і різноманітні емоційно-асоціативні зв'язки. Так, одне слово, переосмислене в контексті іншого слова, втрачає первинне значення, первинні зв'язки, і з'являється в новому світі, тобто безпосередньо як засіб вираження індивідуально-авторського образу.

Звернемося до тексту творів британського письменника Я. Флемінга, що створив образ знаменитого секретного агента - Джеймса Бонда.

Герої древніх міфів і легенд могли просити заступництва богів, які посилали їм в допомогу підказки у вигляді природних явищ. Так і Я. Флемінг, підкреслюючи героїчні начала створеного ним образу, нерідко прибігає до опису природної стихії, яка покликана не лише створити необхідний психологічний фон дій героя, але і повноцінно передати внутрішній стан Джеймса Бонда: *"Bond had a fleeting view of the tops of other skyscrapers and, beyond, the stark fingers of the trees in Central Park"* (Fleming I. "Live and Let Die").

Образ є результатом синтезу когнітивних механізмів концептуалізації і категоризації знань. Будь-яке предметне сприйняття системне, воно є результатом когнітивної діяльності, проте спостереження носить виборчий характер, тобто у художніх образах знаходять закріплення лише найбільш значимі для автора як мовної особистості, що створює цей образ, і як представника певної національної мовної картини світу фрагменти дійсності. Проілюструємо цю тезу уривком з роману Я. Флемінга "Live and Let Die" («Живи і дай померти іншим!»): *"Yes"? said the cold voice that Bond loved and obeyed "* (Fleming I. "Live and Let Die").

Аналізуючи механізми зародження індивідуально-авторських образів, які мають когнітивну, ментальну основу, можна припустити, що аналіз мовної репрезентації авторських образів в тексті слід проводити не лише на лексико-граматичному рівні, але на рівні глибиннішому, когнітивному з обов'язковим врахуванням національно-культурних чинників. *"The destination was sandwiched between a grubby-looking shop selling costume jewellery and an elegant shop-front face with black marble"* (Fleming I. "Diamonds Are Forever").

Наведений приклад нам цікавий тому, що національна авторська ідентичність, його приналежність до британської національної мовної картини світу простежується тут найяскравіше: *"destination was sandwiched between a grubby - looking shop"*.

Образ ідеального героя, створений англійським письменником Я. Флемінгом, відчув на собі вплив з боку етнічних стереотипів британської національної картини світу, що багато в чому пояснює надзвичайну популярність даного образу в Великобританії. Джеймс Бонд став невід'ємною частиною британської ідентичності та одним з найвідоміших персонажів світової культури, починаючи з його появи в другій половині ХХ ст., і залишаючись таким до теперішнього моменту.

Щодо мовнолінгвістичних засобів створення образу «ідеального героя», можна зробити **висновок**, що автор використовує цілу низьку засобів: фонетичні (звуконаслідування, алітерація), морфологічні, лексичні (метафора, порівняння, епітет, уособлення), синтаксичні засоби (стилістичне повторення, риторичні питання, градація).